

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Завдання та методичні рекомендації

для виконання контрольної роботи з дисципліни
«Управління силами та засобами при ліквідації
наслідків надзвичайних ситуацій»
циклу професійної підготовки
за першим(бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальність 263 «Цивільна безпека»
за освітньо-професійною програмою цивільний захист

Управління силами та засобами при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій:
завдання та методичні рекомендації для виконання контрольної роботи /
Іван ЧОРНОМАЗ – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. –
_____ с.

Укладач:

Іван ЧОРНОМАЗ кандидат технічних наук заступник начальника кафедри
пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт

Розглянуто на засіданні кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт
Протокол № _____ від «___» _____ 2019 р.

1. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувач вищої освіти, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Управління силами та засобами при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій».

Контрольна робота повинна бути виконана розбірливим почерком (або надрукована), грамотно і акуратно оформлена. Схеми допускається виконувати олівцем з урахуванням умовних позначень.

Під час виконання роботи потрібно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретні, написані чорнилами одного кольору, державною мовою, акуратно оформлені.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, підібрати і опрацювати нормативні акти, передивитися записи, зроблені на лекціях, вивчити стан справ та виконання нормативних актів в підрозділах цивільного захисту.

На кожній сторінці слід залишати поля шириною 30 – 35 мм. для зауважень рецензента. В кінці роботи потрібно вказати перелік літератури, яка використовувалась під час написання роботи. Виконана робота направляється в інститут на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань здобувач вищої освіти дисципліни за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.

2. Здатність здобувача вищої освіти:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;

- аналізувати зміст правових актів, які відносяться до діяльності служби цивільного захисту;

- користуватися законами та нормативно-правовими актами України у сфері цивільного захисту.

Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється за чотирьох бальною системою: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, а саме:

• **“відмінно”** – якщо здобувач вищої освіти показав глибокі знання програмного матеріалу, грамотно і логічно його виклав, бачить проблеми та протиріччя, аналізує та розв’язує складні завдання, прийняв вірне рішення при вирішенні практичного завдання, застосовуючи при цьому діючі нормативно-правові акти;

• **“добре”** – якщо здобувач вищої освіти твердо знає і виклав програмний матеріал, крім відтворення знань, ще і вміє розв’язувати типові завдання; без істотних помилок та вірно використав свої знання при письмовому вирішенні практичного завдання;

- “задовільно” – якщо здобувач вищої освіти в основному виклав матеріал, не розкривши окремих деталей, допустивши окремі несуттєві помилки при відповіді на теоретичні та практичне питання; продемонстрував вміння відтворити знання;

- “незадовільно” – якщо здобувач вищої освіти дав неправильну відповідь на поставлені питання або не по суті питання.

При цьому по даній системі оцінюється кожне питання окремо, а загальна оцінка по роботі виставляється як середньоарифметична оцінка по двом питанням варіанту.

Отримавши контрольну роботу з рецензією викладача, здобувач вищої освіти зобов’язаний уважно ознайомитися із зауваженнями рецензента та внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати „Повторно” і направити її на рецензію.

Контрольна робота, що виконана не за своїм варіантом, в якій розкриті не всі питання, або не в повному обсязі, не має списку використаної літератури - не зараховується.

Здобувач вищої освіти, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Кожен варіант контрольної роботи складається з 3-ох теоретичних питань. Обов’язковими вимогами до висвітлення теоретичних питань:

- висвітлення питання;
- посилання (при запозичені тексту);
- список літератури.

В тексті контрольної роботи обов’язкове посилання на використані літературні джерела, перелік яких наводиться у списку літератури. У список використаної літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання. Бібліографічні посилання – це сукупність відомостей про літературне джерело, що використовується в тексті контрольної роботи. Джерела в списку літератури потрібно розташовувати згідно порядку посилань в тексті записки. Відомості про джерела повинні включати: прізвище та ініціали автора, місце видання, видавництво та рік видання, кількість сторінок. Посилання в тексті на джерела потрібно розташовувати у квадратних дужках, порядковий номер згідно з списком літератури.

Контрольна робота оцінюється: "зарахована", "незарахована". У разі незарахування контрольної роботи вказуються причини цього. Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього, в т.ч. стосовно обсягу;
- не виконано або не вірно виконано одне із завдань;

Контрольна робота передається методисту відділу заочного та дистанційного навчання.

Завдання по контрольній роботі складається із 100 варіантів.

Дві останні цифри шифру залікової книжки здобувач вищої освіти визначають варіант завдання (Таблиця № 1). Наприклад, номер шифру залікової книжки 044. Варіант 44. За таблицею визначаємо номери питань: питання № 45, № 55, №15.

Таблиця 1

Вибір завдання згідно шифру залікової книжки

		Остання цифра шифру залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1, 11, 112	11, 21, 71	21, 31, 6	31, 41, 10	41, 51, 11	51, 61, 15	61, 71, 1	71, 82, 5	1, 92, 6	21, 102, 10	
1	2, 12, 113	12, 22, 92	22, 32, 7	32, 42, 9	42, 52, 12	52, 62, 14	62, 72, 2	72, 83, 4	2, 93, 7	22, 103, 9	
2	3, 13, 114	13, 23, 93	23, 33, 8	33, 43, 8	43, 53, 13	53, 63, 13	63, 73, 3	73, 84, 3	3, 94, 8	23, 104, 8	
3	4, 14, 115	14, 24, 84	24, 34, 9	34, 44, 7	44, 54, 14	54, 64, 12	64, 74, 4	74, 85, 2	4, 95, 9	24, 105, 7	
4	5, 15, 116	15, 25, 95	25, 35, 10	35, 45, 6	45, 55, 15	55, 65, 11	65, 75, 5	75, 86, 1	5, 96, 10	25, 106, 6	
5	6, 16, 117	16, 26, 1	26, 36, 11	36, 46, 5	46, 56, 1	56, 66, 10	66, 76, 6	76, 87, 15	6, 97, 11	26, 107, 5	
6	7, 17, 118	17, 27, 2	27, 37, 12	37, 47, 4	47, 57, 2	57, 67, 9	67, 77, 7	77, 88, 14	7, 98, 12	27, 108, 4	
7	8, 18, 119	18, 28, 3	28, 38, 13	38, 48, 3	48, 58, 3	58, 68, 8	68, 78, 8	78, 89, 13	8, 99, 13	28, 109, 3	
8	9, 19, 120	19, 29, 4	29, 39, 14	39, 49, 2	49, 59, 4	59, 69, 7	69, 79, 9	79, 90, 12	9, 100, 14	29, 110, 2	
9	10, 20, 108	20, 30, 5	30, 40, 15	40, 50, 1	50, 60, 5	60, 70, 6	70, 80, 10	80, 91, 11	10, 101, 15	30, 111, 1	

2. ЗАВДАННЯ НА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

1. Організація реагування на надзвичайну ситуацію.
2. Планування заходів реагування на надзвичайну ситуацію, алгоритм оперативного реагування.
3. Інформування та оповіщення органів управління, сил реагування на надзвичайну ситуацію та населення.
4. Плани реагування на надзвичайну ситуацію, мета, зміст, вимоги до складання та відпрацювання.
5. Підготовка інформації та обґрунтування даних для складання плану реагування.
6. Переведення органів управління, сил і засобів суб'єктів реагування на надзвичайні ситуації у режим підвищеної готовності та у режим надзвичайної ситуації.
7. Суб'єкти реагування на НС, їх завдання, розрахунок сил, угруповання сил реагування на НС.
8. Порядок залучення підрозділів аварійно-рятувальних служб та ОРС ЦЗ до дій за призначенням.
9. Переведення у режим підвищеної готовності та у режим НС органів управління та підрозділів ГУ(У) ДСНС в областях, регіональних центрів швидкого реагування Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту (АРЗ) та спеціалізованих формувань ДСНС.
10. Діяльність органів управління, сил і засобів суб'єктів реагування на надзвичайні ситуації у режимі надзвичайного та воєнного стану.
11. Зміст заходів надзвичайного стану та територіальної оборони. Переведення у режим надзвичайного стану та у режим воєнного стану органів управління та підрозділів рятувальних сил ДСНС.
12. Діяльність рятувальних сил ДСНС в режимі надзвичайного та воєнного стану.
13. Оперативна взаємодія штабу з іншими службами (організаціями) щодо забезпечення ліквідації надзвичайної ситуації.
14. Взаємодія органів управління і сил у режимі підвищеної готовності та у режимі НС.
15. Взаємодіючі органи управління і сили.
16. Порядок взаємодії та зв'язку; взаємний обмін оперативною інформацією про обстановку, що склалася, і подальші дії суб'єктів реагування на НС.
17. Порядок всебічного забезпечення спільних заходів та взаємного надання допомоги транспортними, інженерними, матеріальними, технічними та іншими засобами.
18. План взаємодії, зміст, вимоги до розробки.
19. Організація основних видів забезпечення дій у зоні НС.
20. Заходи щодо забезпечення безпеки органів управління і сил, що беруть участь у розв'язанні завдань попередження та ліквідації НС.
21. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації надзвичайної ситуації техногенного характеру на потенційно-небезпечних об'єктах.

22. Оперативно-тактична характеристика хімічно-небезпечних адміністративно-територіальних одиниць.
23. Обстановка на місці надзвичайної ситуації.
24. Способи ліквідації надзвичайних ситуацій на хімічно-небезпечних об'єктах (ХНО).
25. Особливості управління силами та застосування засобів підрозділів цивільного захисту при ліквідації наслідків техногенних аварій на ХНО.
26. Утворення та діяльність штабу з ліквідації НС. Методика розрахунку потрібної кількості сил та засобів.
27. Порядок залучення сил та засобів.
28. Організація роботи в зонах хімічного зараження.
29. Оперативно-тактична характеристика підприємств добування, переробки та транспортування горючих рідин та газів.
30. Обстановка на місці надзвичайної ситуації.
31. Способи ліквідації надзвичайних ситуацій (пожеж) на газонафтових родовищах.
32. Особливості управління силами та застосування засобів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту при пожежах на підприємствах добування, переробки та транспортування горючих рідин та газів.
33. Оперативно-тактична характеристика підприємств зберігання горючих рідин та газів.
34. Обстановка на пожежі або під час іншої надзвичайної ситуації.
35. Утворення та діяльність штабу з ліквідації НС.
36. Особливості управління силами та застосування засобів при пожежах або інших надзвичайних ситуаціях на підприємствах зберігання горючих рідин та газів.
37. Методика розрахунку потрібної кількості сил та засобів.
38. Порядок залучення сил та засобів.
39. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків катастроф на транспорті.
40. Загальна характеристика аварій та катастроф на пасажирському автомобільному транспорті.
41. Обстановка, яка може скластись при виникненні надзвичайних ситуацій різного виду.
42. Особливості управління силами та застосування засобів територіальних підсистем при аваріях автобусів.
43. Організація керівництва, порядок залучення сил та засобів.
44. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу по ліквідації аварій.
45. Технологія проведення рятувальних робіт.
46. Загальна характеристика аварій та катастроф на залізничному транспорті.
47. Обстановка, яка може скластись при виникненні надзвичайних ситуацій різного виду.

48. Особливості управління силами та застосування засобів територіальних підсистем при пожежах, вибухах та аваріях на рухомому складі і об'єктах залізниці.
49. Організація керівництва, порядок залучення сил та засобів.
50. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу по ліквідації аварій на залізниці.
51. Загальна характеристика аварій та катастроф на міському транспорті.
52. Обстановка, яка може скластись при виникненні надзвичайних ситуацій різного виду.
53. Особливості управління силами та застосування засобів територіальних підсистем при аваріях.
54. Організація керівництва, порядок залучення сил та засобів.
55. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу по ліквідації аварій.
56. Технологія проведення рятувальних робіт при аварії міського електротранспорту.
57. Організація рятувальних робіт під час аварій на об'єктах метрополітену.
58. Система авіаційного пошуку та рятування в Україні.
59. Сили та засоби авіаційного пошуку та рятування.
60. Організація пошуково-рятувального забезпечення польотів.
61. Організація авіаційного пошуку та рятування повітряних суден (ПС), що зазнає або зазнало лиха.
62. Порядок залучення авіаційних засобів пошуку та рятування у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру, не пов'язаних з авіаційною подією.
63. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації надзвичайної ситуації природного характеру фізичного походження.
64. небезпечні фактори надзвичайних ситуацій природного характеру геологічного походження.
65. Особливості ліквідації наслідків землетрусів.
66. Основні вимоги до організації та ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків землетрусів.
67. Управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами при землетрусах.
68. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу з ліквідації НС.
69. небезпечні фактори надзвичайних ситуацій природного характеру гідрологічного походження.
70. Особливості ліквідації наслідків повеней.
71. Основні вимоги до організації та ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у зонах катастрофічного затоплення.
72. Найбільш ефективні способи захисту населення.
73. Управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами.
74. Особливості ліквідації пожеж у природних екологічно системах.

75. Залучення додаткових сил і засобів, організація і керівництво гасінням пожежі.
76. Організація взаємодії наземних і повітряних сил при ліквідації НС.
77. Заходи захисту населення та населених пунктів при пожежах лісових масивів.
78. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу з ліквідації НС.
79. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації надзвичайної ситуації природного характеру біологічного походження.
80. небезпечні фактори надзвичайних ситуацій природного характеру біологічного походження.
81. Особливості ліквідації наслідків епідемій і пандемій.
82. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу по ліквідації наслідків епідемій і пандемій.
83. Особливості ліквідації наслідків ензоотій, епізоотій та панзоотій.
84. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу по ліквідації наслідків епізоотій та панзоотій.
85. Розрахунок сил і засобів підрозділів аварійно-рятувальних сил при епізоотії.
86. Дії сил цивільного захисту під час ліквідації наслідків радіаційних аварій.
87. Особливості ліквідації наслідків радіаційних аварій (РА).
88. Основні вимоги до організації та ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків РА.
89. Управління аварійно-рятувальними та іншими невідкладними роботами при РА.
90. Плани реагування на РА, зміст, порядок розробки та реалізації.
91. Дії сил цивільного захисту при виникненні надзвичайної ситуації на об'єктах військового призначення.
92. Основи живучості арсеналів, складів боєприпасів та інших об'єктів військового призначення.
93. Особливості ліквідації наслідків аварій на арсеналах, складах боєприпасів та інших об'єктах військового призначення з викиданням уламків, реактивних та звичайних снарядів.
94. Надання допомоги постраждалим, пом'якшення наслідків впливу вражаючих факторів.
95. Основні види аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.
96. Діяльність працівників управлінь та підрозділів ДСНС України у складі штабу по ліквідації наслідків НС.
97. Керівні документи щодо організації оперативної підготовки органів управлінь та підрозділів Оперативно-рятувальної служби.
98. Система планування. Основні організаційні форми, порядок підготовки та проведення.
99. Оцінка рівня оперативної готовності органів управління та підрозділів.
100. Тактичні тренування начальницького складу, як активна форма оперативної підготовки працівників органів управлінь та підрозділів ДСНС.

101. Види тренувань, суть та зміст кожного виду.
102. Мета, завдання, порядок організації, підготовки та проведення тренувань.
103. Розробка тактичного задуму ділової гри, групової вправи, підготовка та складання необхідних документів, їх зміст та структура.
104. Дослідження НС, порядок призначення груп по дослідженню, мета та задачі дослідження НС, звітні документи, зміст та структура звітних документів, терміни складання та подачі звітних документів по результатам дослідження.
105. Підведення підсумків по дослідженню НС, розбір НС, види та мета розбору НС.
106. Аналіз дій підрозділів цивільного захисту під час ліквідації НС.
107. Командно-штабні навчання, як вища форма оперативної підготовки керівної ланки.
108. Види навчань та їх розподіл за рівнем проведення.
109. Суть та зміст кожного виду навчань.
110. Мета, завдання, порядок організації, підготовки та проведення навчань.
111. Розробка тактичного задуму навчань, підготовка та складання необхідних документів, їх зміст та структура.
112. Тактико-спеціальні навчання, як вища форма тактичної підготовки працівників органів управління та підрозділів ДСНС.
113. Види навчань та їх розподіл за територіальним рівнем.
114. Суть та зміст кожного виду навчань.
115. Мета, завдання, порядок організації, підготовки та проведення тактико-спеціальних навчань.
116. Розробка тактичного задуму навчань, підготовка та складання необхідних документів, їх зміст та структура. Порядок проведення.
117. Комплексні тактико-спеціальні навчання, як форма оцінки рівня стійкості об'єктів у разі виникнення НС.
118. Мета, завдання, порядок організації, підготовки та проведення навчань.
119. Розробка тактичного задуму навчань, підготовка та складання необхідних документів, їх зміст та структура.
120. Взаємодія з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з питань організації, підготовки та проведення навчань.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України. Основний закон.-К., 1996 р.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403.
3. Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 року №1288 «Про затвердження положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів»
5. Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010. – К.: МНС України, 2010. – 178 с.
6. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж. Затверджений наказом МВС України від 26.04.2018 № 340.
7. Васильченко О.В. Будівельні матеріали та їх поведінка в умовах високих температур: Навчальний посібник Харків: АПБУ, 2001.– 166 с.
8. Гвоздь М.В., Бабак О.В., Вінниченко М.В. Деякі пропозиції щодо вдосконалення механізму управління в надзвичайних ситуаціях // Матер. 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф. «Організація управління в надзвичайних ситуаціях». – К., 2008. – С. 144 – 150.
9. Козяр М.М. Екстремально-професійна підготовка до діяльності у надзвичайних ситуаціях / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Львів. ін-т пожеж. безпеки МНС України. — Львів: СПОЛОМ, 2004. — 374 с.
10. Реагирование на чрезвычайные ситуации /Учебное пособие. – М.: МФ ОКК и КП, 2007. – 420с.
11. Реагирование на чрезвычайные ситуации: руководство по планированию на случай возникновения непредвиденных ситуаций. - М.: МФ ОКК и КП, 2006. – 680с.
12. Управління комплексним процесом подолання наслідків катастрофічних повеней / Гур'єв С.О., Волянський П.Б., Миронець С.М., Рошін Г.Г., Терент'єва А.В., Волошин С.М. / А.В. Терент'єва. - К.: б.в., 2009. - 290 с.
13. О.Г. Барило, П.Б. Волянський, С.О. Гур'єв. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб. – К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. – 210 с.
14. «Керівництво з підривних робіт» РПР-69 стор. 145-155, 364-365, 371-372.
15. Інженерний захист населення та територій : Навч. посіб. / О.О. Островерх, О.В. Савченко, Є.І. Стецюк . — Х. : НУЦЗУ, 2014 . — 380 с.
16. Ю.В.Столяр, Янов А.Г. ВП при ПДАТА 2001р Курс лекцій “Теоретичні основи реагування на надзвичайні ситуації. II розділ – “Надзвичайні ситуації природного характеру”.
17. Щоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник. — Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. — 438 с.

Інформаційні ресурси

18. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
19. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.
20. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
21. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
22. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
23. Міністерство надзвичайних ситуацій України <http://www.mns.gov.ua/>.
24. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
25. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
26. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
27. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації <http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
28. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.segis.ru/russian/>.
29. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>.
30. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
31. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
32. <http://www.dnop.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
33. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
34. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств-участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
35. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
36. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
37. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».